

Приходько В. М.
viktoriia.mail@gmail.com

кандидат соціологічних наук, доцент, старший дослідник
факультету гуманітарних та соціальних досліджень
Університет Миколаса Ромеріса
м. Вільнюс, Литва

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Стрімкий розвиток технологій, ШІ (штучного інтелекту), впровадження технологічних змін в різні сфери життя призводить до необхідності критично поглянути на освітню діяльність, зокрема у вищих навчальних закладах. Окрім того, змінюються і самі студенти. Вони вже впевнені користувачі комп'ютерних та мобільних пристроїв, програмних забезпечень, а іноді і мають навички програмування.

Цифровізація освіти може відкривати нові можливості та сприяти тому, щоб навчання було адаптованим під нові запити студентів, гнучким, доступним та персоналізованим. Провідні вузи світу вже адаптують процес навчання до нових викликів.

Відкриваються нові можливості, змінюється підхід до навчання. Але разом з тим з'являються і нові ризики.

У перспективі **зміни в освіті** можуть відбуватися у **таких напрямках**:

1. Розширення можливостей для викладання. Вже існує безліч електронних ресурсів, які полегшують викладачам роботу по створенню та оновленню курсів; по написанню різних програм та методичних матеріалів. Економія часу при виконанні рутинних завдань, зокрема наприклад, перевірка тестів через програму Moodle, Google Forms.

2. Співробітництво і комунікація. Онлайн-платформи (MS Teams, Zoom, Google-meet та інші) забезпечують взаємозв'язок викладача і студентів навіть з різних куточків світу, або при неможливості бути в одній аудиторії (ковід, війна тощо). З'являється можливість для створення віртуальних проектних груп та ефективного групового навчання.

3. Гнучкість та доступність освіти. Онлайн курси та платформи (Moodle, Coursera тощо) дозволяють студентам навчатися з будь-якого місця, у будь-який час. Гнучкі формати (очно-дистанційні, дистанційні та ін.) дозволяють адаптуватися під різні рівні підготовки, швидкість опанування матеріалу тощо.

4. Персоналізоване навчання. Адаптивні освітні технології підлаштовуються під темп та стиль навчання кожного студента. Аналітика успішності дозволяє викладачам отримувати зворотній зв'язок і вчасно коректувати навчальний процес.

5. Інтерактивність та гейміфікація дозволяють робити процес навчання більш цікавим та мотивуючим. Це і створення інтерактивних симуляцій, і викладанням тем на прикладі популярних інтернет-ігор.

Вже зараз провідні світові університети розробляють та удосконалюють власну онлайн платформу для навчання, використовують штучний інтелект для оцінювання та виявлення проблем у навчанні, застосовують цифрові лабораторії через онлайн кабінети, застосовують гейміфікацію тощо.

В той же час, впровадження нових технологій з їх багаторівневими наслідками одночасно є і сильною стороною, і джерелом руйнації. Австрійський економіст та політолог Йозеф Шумпетер назвав це – «створююча руйнація». [1, с.231].

Тому не слід нехтувати ризиками та **недоліками цифровізації освіти.**

До таких недоліків можна віднести:

1. Зменшення соціалізації та живого спілкування. Втрачається відчуття студентського середовища, зменшується емоційність спілкування, не розвивається емоційний інтелект та емпатія.

2. Цифрова стомленість. Занадто багато інформації, стомленість від екрану (додаткове навантаження на мозок), складніше концентруватися при великих об'ємах інформації.

3. Зменшення або втрата критичного мислення. ШІ швидко дає відповіді на будь-які питання, це може сприяти зменшенню навичок аналізування, піддавання під сумнів, перевірки інформації, чи не було

галюцинацій у відповідях. Втрачається навичка самостійної креативності та роздумів.

4. Формалізація ролі викладача. Зменшується рівень академічної свободи викладача, необхідність його креативності, унікального підходу до викладання, поступово зникає вплив його харизми та емоційного зараження.

5. Уніфікація студентів та викладачів. Навчання зводиться до певного шаблону, який не залишає місця проявам індивідуальності. Людина сприймається як певна функція від виконання певної задачі. Втрачається людяність.

6. Зниження академічної доброчесності та етики. В онлайн середовищі легше списувати (ChatGPT, Google) та складніше контролювати рівень самостійності. Потрібна нова етика цифрового навчання та дотримання її принципів на рівні самоконтролю. Особливого значення набуває цифрова етика та цифрова безпека.

7. Нерівність у забезпеченні технікою та технологіями збільшує соціальну нерівність. У всіх різні можливості мати сучасну техніку, стабільний швидкісний інтернет, комфортні умови для праці.

Як можна зменшити або усунути недоліки цифровізації освіти?

1. Збереження живого спілкування та розвиток soft skills. Досягається за рахунок гібридного формату навчання, менторство від старших курсів, групові проекти, зустрічі в межах університету 1-2 рази на місяць (різноманітні активності).

2. Профілактика цифрової стомленості. Дні без цифрових зустрічей та робіт, чередування форматів роботи тощо.

3. Підвищення академічної доброчесності. Впровадження альтернативних форм оцінювання, усні опитування, навчити студентів етичному використанню штучного інтелекту, розвиток критичного мислення.

4. Підвищення якості викладання. Розвивати центри цифрової допомоги викладачам з створенням та записом відео, дизайну курсів. Регулярно проводити курси підвищення цифрової кваліфікації, запровадити зворотній зв'язок від

студентів по якості матеріалу та з їх побажаннями. Використання викладачами різних інтерактивів, симуляцій, окулярів віртуальної реальності тощо. Викладач – як модератор та наставник. Викладач, як приклад для наслідування, як носій культури.

5. Зниження цифрової нерівності. Створити доступні цифрові простори на території навчального закладу - коворкінги, wi-fi-зони 24/7 з можливістю користуватися технікою вузу через персональні акаунти. Можлива оренда техніки на період навчання.

6. Формування культури безперервного навчання (Lifelong Learning). Людський мозок повинен справлятися з вирішенням проблем, прийняттям рішень надзвичайно великої складності. [2, с.41] у ситуації постійних змін оточуючого середовища.

Для того, щоб успішно застосовувати можливості цифровізації освіти, слід проаналізувати можливі **тренди**, які вже сьогодні набувають поширення.

1. Персоналізація навчання через ШІ. ШІ, враховуючи особисті особливості студента, буде обирати курси, завдання та задавати темп навчання. Цифрові тьютери цілодобово будуть відповідати на питання, роз'яснюють незрозумілий матеріал. Студент може отримувати унікальний курс, адаптований під його стиль сприйняття та кар'єрні цілі.

2. Метавсесвіт та імерсивна освіта. 3-D середовище, віртуальні практики, симуляції з повною візуалізацією процесів, цифрові екскурсії тощо.

3. Нейротехнології і біометрія у навчанні. Емоційний трекінг: система визначає емоційний стан, зацікавленість, тощо і комбінує матеріал у відповідності до отриманих даних. Профілактика перевантажень.

4. Взаємозв'язок з реальним життям та бізнесом. Знання та навички фіксуються в цифровому паспорті компетенцій. Система підтверджує набуті навички (soft та hard) і додає їх до профіля. Роботодавець бачить не тільки диплом, але й профіль знань, вмінь та навичок. Безперервне навчання на протязі життя (Lifelong learning).

Таким чином, цифровізація у вищих навчальних закладах повинна розглядатися як доповнення класичної моделі викладання, яка дозволяє сформувати освіту нового покоління, що поєднує технологічну інноваційність та гуманістичні принципи навчання. Дуже важливо формування і соціокультурних компетенцій, тобто цифрової грамотності, критичного мислення, навичок саморегуляції взагалі та емоційної зокрема, міжкультурної взаємодії тощо.

Використана література

1. Mauro F. Guillén 2030: How Today's Biggest Trends Will Collide and Reshape the Future of Everything – Macmillan Publishers. – 2020 - 453 p.
2. Stuart J. Russell Human Compatible. Artificial Intelligence and the Problem of Control- US. Viking.- 2019 – 352 p.

УДК 316.4

Слободянюк А. В.

soclabspn@gmail.com

кандидат соціологічних наук, доцент

доцент кафедри суспільно-політичних наук

керівник Лабораторії соціологічних досліджень

Вінницького національного технічного університету

м. Вінниця, Україна

Пищикова А. О.

arinapish321@gmail.com

здобувачка освіти факультету менеджменту та інформаційної безпеки

Вінницького національного технічного університету

м. Вінниця, Україна

ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ЖИТТЯ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Вступ

На сьогоднішній день реклама оточує нас усюди. Вона має вплив на людей, формуючи їх вподобання, створюючи потреби та впливаючи на спосіб життя. Реклама впливає на емоції, переконання та поведінку, відіграє ключову роль у формуванні соціальних уявлень.